

כי הדם לא יצטרך עכול כשאר הנאכלים שישתנו בעכולם, ויתלה בו נפש האדם בדם בהמה

9. דברים* פרשת ראה (פרק יד פסוק ג. ד.

(ג) לא תאכל כל תועבה: (ד) זאת הבהמה אשר תאכלו שור שה קשבים ושה עזים: רמב"ן

הנה רצה להוסיף ביאור במאכלים האסורים, ולכך אמר "לא תאכל כל תועבה" להגיד כי כל הנאסרים נתעבים לנפש הטורה. וענין כל תיעוב, שנאה ומיאוס ... כי המאכלים האסורים גסים יולידו עובי ואטימות בנפש

10. רמב"ן יורה דעה הלכות בהמה וחיה טהורה סימן פא סעיף ז

חלב כותית כחלב ישראל, ומ"מ לא יניקו תינוק מן הכותית, אם אפשר בישראלית, דחלב כותית מטמם הלב (ר"נ פא"מ בשם הרשב"א). וכן לא תאכל המינקת, אפי' ישראלית, דברים האסורים (הגהות אש"ר). וכן התינוק בעצמו, כי כל זה מזיק לו בזקנותו.

11. דברים* פרשת ראה (פרק יב פסוק ל

(ל) השמר לך פן תנקש אחריהם אחרי השקדם מפניך ופן תדרש לאלהיהם לאמר איכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם ואעשה פן גם אני: רש"י

פן תנקש אחריהם פן תטרף אחריהם להיות כרוך אחר מעשיהם

12. אילת השחר דברים* פרשת ראה (פרק יב פסוק ל

(ל) השמר לך פן תנקש אחריהם אחרי השקדם מפניך. הנה לפרש"י כתוב כאן אזהרה שלא לעבוד ע"ז, ולכאורה לאחר שיראו את העכו"ם נשמדים מפניהם למה צריכים להזהרם על כך, וצ"ל דמ"מ נשאר השפעה רעה

13. דעת חכמה ומוסר חלק ב מאמר פט

והנה גם בדורותינו אנו, נראה שעיקר המשחית והמעכר את הכלל ישראל אינו אלא היצה"ר זה שמבחוץ. כשנביט על מצב הכלל הלא נורא ואיום: מאין באו להכלל ישראל התורות השונות למיניהם של מפלגות הצעירים אם לא מהיצה"ר שמבחוץ? הרי מבהיל מאד, מאין זה בא להכלל ישראל דברים כגון משחק ה"פוטבאול", או "הכח", איזה שייכות לזה עם ישראל, ואיך נהיתה כזאת בישראל שיעשו קבלת פנים ל"הכח" וה"סקוויטען"? בשלמא אצל הגוים אין זה חידוש, דכנסתכל בההיסתור' שלהם, אצלם כמעט שלא נשתנה אלא הצורה, כי הלא ה' זה אצלם מקודם, כמו משחק האיציטדין ומשחק השוורים וכדומה, אבל מאין זה לכלל ישראל? אין זה כי אם "ויתערבו בגוים וילמדו ממעשיהם".

14. דברים* פרשת ראה (פרק יג פסוק ז

(ז) כי יסיתך אחיך בן אמה או בנה או בתך או אשת חיקך או רעהך אשר כנפשיך בסתר לאמר נלכה ונעבדה אלהים אחרים אשר לא ידעת אתה ואבותיך: דעת זקנים מבועלי התוספות

(ז) כי יסיתך אחיך בן אמה. שהוא חביב כך ששניכם יצאת' מבטן אחד אבל בני האב אין חביבין כל כך זה לזה. ועוד שדרכן לשנא זה את זה מפני הירושה:

15. דברים* פרשת ראה (פרק יג פסוק י

(י) כי הרג תהרגנו: ידך תהיה בו בראשונה להמיתו ויד כל העם באחרונה:

16. אמרי אמת דברים פרשת ראה שנה תרצב

בפרשת מסית ומדיח כתיב (דברים יג י) כי הרוג תהרגנו ידך תהיה בו בראשונה להמיתו ויד כל העם באחרונה, איתא בספרים בשם הבעש"ט ז"ל שעובד ה' צריך להשגיח על המחשבות שבאות לו ועל מה שרואה ולדעת שיש לו שייכות לזה וצריך הוא לתקן ולעשות תשובה, זהו ויד כל העם

פרשת ראה - האדם יצור מושפע

1. דברים* פרשת ראה (פרק יא פסוק כו

(כו) ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה: רש"י

(כו) ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה - האמורות בהר גריזים ובהר עיבל:

2. הרב יחזקאל יעקובסון

מעיון בפרשייה זו עולה מאליה תמיהה, שהרי לכאורה העיקר חסר מן הספר. התורה לא מבארת מהי הברכה שתבוא עלינו אם נשמור את דברי ה', ומהי אותה קללה אם נעבור חלילה על דבריו. לעומת זאת, בסוף הפרשה שעברה נכתבו בפירוש השכר והעונש: והיה אם ששמעו תשמעו... ונתתי מטר ארצכם בעתו... ואכלת ושבעת. השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם... ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה.... ואבדתם מהרה מעל הארץ הטבה אשר יהיה נתן לכם.

3. רמב"ן דברים* פרשת ראה (פרק יא פסוק כט

פירוש, כי אני נתן לפניכם דרך ברכה ודרך קללה, וטעם "לפניכם", שתבררו לכם מהן מה שתרוצו, ואודיע שתהיה לכם הברכה כאשר תעשו המצות והקללה אם לא תקיימו אותן

4. הרב יחזקאל יעקובסון

לפי פירוש זה מובן היטב החידוש הגדול של פרשתנו. הקב"ה אומר לנו כי הוא בורא העולם, אב הרחמן, המכיר את טבע העולם שברא ויודע את טבע האדם שיצר. הוא היודע היכן הברכה והאושר והיכן הקללה והצער, ודברים אלו אינם נמסרים לנו כנתאי לשכר ולעונש, אלא כדבר שבטבע ובמהות. כשם שהאש שורפת בטבעה כך הרע מכאיב בטבעו, כמתיקות החלב והדבש כן דבריו ומצוותיו מתוקים, מבורכים ונעימים בטבעם. "אשר יעשה אתם האדם וחי בהם" (ויקרא יח, ה), חיים מלאים שלמים וטובים. אומר לנו ריבוננו של עולם: נתתי בפניכם טוב ואושר, ונתתי בפניכם רע וצער - האם לא ברור לכם במה כדאי לבחור?

השפעה סביבתית - אחד הגורמים הראשיים להגדרת טוב ורע אצל האדם

5. דברים* פרשת ראה (פרק יב פסוק יג. יד

(יג) השמר לך פן תעלה עלתיך בכל מקום אשר תראה: (יד) כי אם במקום אשר יבחר ה' באחד שכתבי שם תעלה עלתיך ושם תעשה כל אשר אנכי מצוה: חזקוני

מה שהחמיר הכתוב כל כך לאסור הבמות משבנה בית עולמים היינו שעל ידי הבמות גרמו להם לישראל שנמנעו לעלות לרגל ומזבחים ומקטרים בבמות, ומשהתחילו לזבוח ולקטר בבמות עוד הוסיפו למעול מעל לזבוח ולקטר לעגלים שבבית אל ושבדן.

6. דברים* פרשת ראה (פרק יד פסוק כב. כג

(כב) עשר תעשר את כל תבואת זרעך היצא השדה שנה שנה (כג) ואכלת לפני ה' אלקיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכלת בקרך וצאנך למען תלמד ליראה את ה' אלקיך כל הימים:

7. תוספות מסכת בבא בתרא דף כא עמוד א

כי מציון תצא תורה - לפי שהיה רואה קדושה גדולה וכהנים עוסקים בעבודה היה מכוון לבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה כדדרש' בספרי למען תלמד ליראה וגו' גדול מעשר שני שמביא לידי תלמוד לפי שהיה עומד בירושלים עד שיאכל מעשר שני שלו והיה רואה שכולם עוסקים במלאכת שמים ובעבודה היה גם הוא מכוון ליראת שמים ועוסק בתורה.

8. דברים* פרשת ראה (פרק יב פסוק כג. כד

(כג) רק חזק לבלתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש ולא תאכל הנפש עם הבשר: (כד) לא תאכלנו על הארץ תשפכונו כמים: רמב"ן

מן הידוע עוד, כי הנאכל ישוב בגוף האוכל והיו לבשר אחד, ואם יאכל אדם נפש כל בשר והוא יתחבר בדמו והיו לאחדים בלב תהיה עובי וגסות בנפש האדם, ותשוב קרוב לטבע הנפש הבהמית אשר בנאכל,

באחרונה, וכן כתיב מקודם (פסוק ו) בפרשת נביא השקר ובערת הרע מקרבך היינו מקרבך ממש.

שיטת הרב אשל"ג מהי נקודת הבחירה של האדם

17. מתן תורה מאמר (ו) . החירות

מותר האדם על בעל החי: שהאדם יכול להסתכל למטרה רחוקה. דהיינו להסכים לקבל עתה שיעור ידוע של מכאובים, מתוך בחירתו את העונג או התועלת שעתידים לבוא אליו לאחר זמן. אבל באמת אין כאן יותר מחשבון מסחרי. כלומר שמעריכים את התענוג או את התועלת העתידים לבוא, שיש בהם העדפה ויתרון על הצער שהמה סובלים מהמכאובים שהסכימו לקבל עליהם עכשיו... סוף סוף אין בזה שום הבדל בין האדם לבעל החי. ואם כן אין כלל בחירה חפשית מדעת, אלא כוח חזק מגנטי - המושכם אל התענוג המזדמן להם באיזו צורה שהיא, והמבריח אותם מסיבות המכאיבות. שבכוח שניים אלה ההשגחה מוליכה אותנו לכל המקומות הרצויים לה, מבלי שאלת פינו כלל.

18. מתן תורה מאמר (ו) . החירות

ולא עוד אלא אפילו קביעת האופי של התענוג ושל התועלת, אינה לגמרי מתוך בחירתו ורצונו החפשי של היחיד, אלא על פי רצונם של אחרים [כפי מה] שהם רוצים, ולא הוא עצמו. כי למשל: אני יושב, אני לבוש, אני שח, אני אוכל - לא משום שאני רוצה לישב כן ואני רוצה להתלבש כן ולדבר כן ולאכול כן - אלא משום שאחרים רוצים שאשב כן ואתלבש כן ואדבר כן ושאוכל כן. דהיינו לפי רצונם וטעמם של החברה, ולא לרצוני החפשי. ואדרבה, אני עושה כל אלה על פי רוב בניגוד לרצוני. כי יותר נוח לי לישב בקלות ראש על כל פינות הכסא, ואני רוצה להתלבש בלתי יגיעה וטרחה, ואני רוצה לאכול מכל המזדמן ובכל המקומות - אלא שאני משועבד בכל תנועותי, ואסור בכבלי ברזל בטעמים ונימוסים של החברה. הרי שאין ליחיד שום רצון ושום דעה שיוכל לתבוע עליהם את חירותו. כי כל מה שתובע, נבחן שתובע בשביל טעמים ונימוסים של אחרים, שהם החברה. אם כן אמרו נא לי, היכן חירות הרצון שלי?

19. מתן תורה מאמר (ו) . החירות

סיבה הא': היא המצע, שהוא החומר הראשון שלו. כי האדם נברא יש מיש, דהיינו מפרי מוחותיהם של מולידיו. ולפיכך נמצא בשיעור מסוים כמו העתקה המועתקת מספר לספר, כלומר שכמעט כל העניינים שהיו מקובלים ומושגים באבותיו ואבות אבותיו, באים ונעתקים גם בו... ומכאן מתגלות ויוצאות כל מיני נטיות השונות שאנו מוצאים בין האנשים. כמו: נוטה להאמין או לביקורת, נוטה להסתפק בחיים חומרניים או מתאוה רק לאידיאות ומואס בחיים שאין בהם חפץ, קמצן - ותרן, עז פנים - ביישן וכדומה. כי כל אלו התמונות המתראות באנשים, אינן מרכושם עצמם אשר רכשו, רק ירושה פשוטה שנפלה להם מאבותיהם ואבות אבותיהם... ותדע שהנטיות הללו שאמרנו, יש מהן שבאות דווקא בבחינת שלילה, כלומר להפך ממה שהיו נמצאות באבותיו. ומכאן אמרו, כל מה שיש בלב האב בסתר, מתגלה אצל הבן בגלוי. טעם הדבר הוא, מפני שה'מצע' עומד בבחינת פושט צורה הקדומה כדי ללבוש צורה חדשה, ולפיכך נמצא קרוב לשלילת צורות המושכלות של אבותיו,

20. מתן תורה מאמר (ו) . החירות

ו. סיבה הב': היא ... האדם בתור 'מצע' נתון בתוך הסביבה, דהיינו בין החברה. והוא מושפע מהם בהכרח - כמו החיטה מסביבתה. כי המצע הוא רק צורה גלמית, ועל כן מתוך המגע ומשא התמידיים שלו עם הסביבה והחברה, הרי הוא מתפעל על ידיהם במהלך הדרגתי של סדר מצבים בזה אחר זה בדרך גורם ונמשך. אשר בזמן הזה מתהפכות לו הנטיות הכלולות במצע שלו, ומקבלות בחינות (הבחנות) של מושכלות.

21. מתן תורה מאמר (ו) - החירות

ז. סיבה הג': היא סדר גורם ונמשך באורח ישר, העובר על המצע והוא משתנה על ידיהם. כי מתוך אשר הנטיות המורשות נתפכו באדם בסיבת הסביבה לבחינות מושכלות, לפיכך נמצאות פועלות באותם הכיוונים אשר השקליות הללו מגדירות אותן.

למשל: הקמצן מטבעו, אשר על ידי הסביבה נתהפכה אצלו הנטייה של הקמצנות למושכל והוא מבין את הקמצנות על פי איזה גדר שכלי. נניח שמגן על עצמו במנהגו זה שלא יצטרך לבריות. הרי שהשיג בחינת קנה - מידה לקמצנות, שיכול לוותר בזמן שלא יתכן לו עוד לפחד מזה. נמצא שהשתנה הרבה לטובה מהמידה שירש מאבותיו. ... וכן לפעמים מצליח לעקור נטיה רעה מתוכו לגמרי. והוא על ידי הרגל, אשר כוחו יפה להעשות לו טבע שני. אשר בזה יפה כוח האדם מכוח הצומח. כי החיטה לא תוכל להשתנות רק בחלקה הפרטי כאמור לעיל, משא"כ האדם יכול גם כן להשתנות מכוח הגורם ונמשך של הסביבה אפילו בחלקים הכלליים, דהיינו, להפך נטיה שלמה ולעקרה משרשה אל ההפכיות שלה.

22. מתן תורה מאמר (ו) - החירות

ח. סיבה הד': היא סדר גורם ונמשך העובר על המצע מדברים הזרים לו לגמרי ופועל עליו מבחוץ. פירוש, שאותם הדברים אין להם שום שייכות לסדר הגידול של המצע לפועל עליו באורח ישר, אלא שפועלים באורח בלתי ישר. דהיינו, למשל הכלכלה והטרדות או הרוחות (רווחות) וכדומה, אשר יש להם לעצמם סדר שלם הדרגתי ואיטי של מצבים מגורם ונמשך, הגורמים שינויים במושכלות האדם לטובה או לרעה.

23. מתן תורה מאמר (ו) - החירות

ט. אולם כשאנו מסתכלים בארבעת הגורמים הללו, אנו מוצאים אשר הגם שכוחותינו חלשים מלעמוד כנגד גורם הא', שהוא ה'מצע' - עם כל זה יש לנו היכולת ובחירה חפשית להגן על עצמנו משאר שלשת הגורמים, שעל פיהם משתנה המצע בפרטיות, ולפעמים גם בחלקו הכללי, דהיינו על ידי הרגל שקונה טבע שני, כמ"ש לעיל. והגנה זו משמעותה, שאפשר לנו תמיד להוסיף בדבר בחירת הסביבה שלנו, שהם החברים הספרים המלמדים (המורים) ודוגמתם.

24. רמב"ם הלכות דעות פרק ו הלכה א

דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעיו וחביריו ונהג כמנהג אנשי מדינתו, לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמוד ממעשיהם, ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך כדי שלא ילמוד ממעשיהם, הוא ששלמה אומר הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירוע, ואומר אשרי האיש וגו', וכן אם היה במדינה שמנהגותיה רעים ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה ילך למקום שאנשיה צדיקים ונהגים בדרך טובים, ואם היו כל המדינות שהוא יודעם ושומע שמועתן נוהגים בדרך לא טובה כמו זמנינו, או שאינו יכול ללכת למדינה שמנהגותיה טובים מפני הגייסות או מפני החולי ישב לבדו יחידי כענין שנאמר ישב בדד וידום, ואם היו רעים וחטאים שאין מניחים אותו לישב במדינה אלא אם כן נתערב עמהן ונהג במנהגם הרע יצא למערות ולחוחים ולמדברות, ואל ינהיג עצמו בדרך חטאים כענין שנאמר מי יתנני במדבר מלון אורחים.

25. משנה מסכת אבות פרק א משנה ז

נתאי הארבל' אומר הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע ואל תתיאש מן הפורענות:
ר' עובדיה מברטנורא
ואל תתחבר לרשע - שכך אמרו חכמים, כל המתדבק לרשעים אף על פי שאינו עושה כמעשיהם נוטל שכר כיוצא בהם. למה הדבר דומה, לנכנס לביתו של בורסי, אף על פי שלא לקח ממנו כלום מ"מ ריח רע קלט והוציא עמו:

סיכום

פרשת ראה פותחת בשתי אפשרויות ברכה או קללה. הליכה בדרך התורה היא ברכה גדולה ולהפך קללה. חובתו של האדם לדעת שתודעתו ומחשבותיו מושפעות באופן ישיר מהסביבה בה הוא בחר לחיות ומשום כך חובתו של האדם להתרחק מהשפעות שליליות ולדבוק בהשפעות חיוביות.

